

Nadere wijziging van de Algemene Ouderdomswet en van de Algemene Weduwen- en Wezenwet (aanpassing in verband met de invoering van een regeling inzake vrijwillige premiebetaling Algemene Weduwen- en Wezenwet)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

ALGEMEEN

1. Inleiding

In beginsel zijn slechts verzekerd ingevolge de Algemene Ouderdomswet (A.O.W.) en de Algemene Weduwen- en Wezenwet (A.W.W.) degenen, die ingezetenen van Nederland zijn.

Daarnaast bepaalt artikel 35 van de A.O.W., dat verzekerden en gewezen verzekerden onder bij algemene maatregel van bestuur te stellen regelen bevoegd zijn premie te betalen over tijdvakken, waarover zij niet verzekerd zijn of geweest zijn. De verplichte ouderdomsverzekering kan derhalve in het buitenland vrijwillig worden voortgezet. De regeling inzake de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. is vervat in het Koninklijk besluit van 24 februari 1961 (*Stb.* 56).

Artikel 47 van de A.W.W. bevat met betrekking tot de vrijwillige premiebetaling ingevolge die wet een soortgelijke bepaling. Evenwel is in die bepaling – anders dan in artikel 35 van de A.O.W. – slechts de *mogelijkheid* opgenomen om bij algemene maatregel van bestuur een regeling inzake vrijwillige premiebetaling te treffen. Tot dusver is een dergelijke regeling niet tot stand gekomen. Dienaangaande moge de ondergetekende wijzen op het antwoord van zijn ambtsvoorganger op de door het toenmalige lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal mej. Ten Broecke Hoekstra op 7 mei 1963 ter zake schriftelijk gestelde vragen. In zijn antwoord heeft de ambtsvoorganger van de ondergetekende de aandacht gevestigd op het vraagstuk van de risicoselectie, dat zich bij de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.W.W. zou voordoen. Een ongehuwde zou b.v. uiteraard geen gebruik maken van de mogelijkheid de verzekering ingevolge de A.W.W. vrijwillig voort te zetten. Dit zou ertoe leiden, dat bij de vaststelling van de premie voor de vrijwillige verzekering – die zich dan in hoofdzaak tot de gehuwden zou beperken – rekening zou moeten worden gehouden met alle factoren, welke ook in het particuliere verzekeringsbedrijf met betrekking tot overlevingsverzekeringen van belang zijn. Nog afgezien van de vele administratieve bezwaren, welke hieraan verbonden zouden zijn, achtte de toenmalige Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid het niet juist op deze wijze het terrein van het particuliere verzekeringsbedrijf te betreden. Hij voegde daaraan nog toe, dat hem tot dan toe niet gebleken was, dat in de praktijk een dringende behoefte aan de mogelijkheid van een vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.W.W. zou bestaan (Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, deel III, Zitting 1962/63, blz. 3127).

2. S.E.R.-advies

Evenwel is nadien toch van verschillende zijden aangedrongen op de totstandkoming van een vrijwillige premiebetalingsregeling ingevolge de A.W.W. In verband daarmee heeft de ondergetekende op 27 juni 1967 de Sociaal-Economische Raad gevraagd hem te willen adviseren omtrent de mogelijkheid en de wenselijkheid van een vrijwillige premiebetalingsregeling in het kader van de A.W.W. alsmede omtrent de

vorm, waarin een zodanige regeling – indien gewenst – zou dienen te worden gegoten. De ondergetekende heeft er in zijn adviesaanvraag op gewezen, dat bij deze problematiek ook van belang is de vraag of de eventuele vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W. al dan niet gekoppeld zou dienen te worden aan de vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W. Immers zal bij koppeling het euvel van de risicoselectie – naar het zich laat aanzien – sterk kunnen worden beperkt.

Op 15 december 1967 heeft de S.E.R. zijn desbetreffende advies vastgesteld (Uitgave van de S.E.R. 1967, no. 22)¹⁾.

In bedoeld advies heeft de S.E.R. als zijn mening uitgesproken, dat er behoefte bestaat aan de mogelijkheid van vrijwillige voortzetting van de A.W.W.-verzekering, met name bij de ondernemingen en instellingen, die tijdelijk personen naar het buitenland uitzenden. Het wilde de Raad voorkomen dat de behoefte aan een vrijwillige voortzetting het grootst is bij de categorie van Nederlanders, die in beginsel tijdelijk in het buitenland werkzaam zijn en van wie redelijkerwijs kan worden verwacht, dat zij zich na de beëindiging van de werkzaamheden in het buitenland weer in ons land willen vestigen. Deze verwachtingen kunnen echter – aldus de S.E.R. – niet rechtstreeks in de voorwaarden van vrijwillige voortzetting tot uitdrukking komen; deze voorwaarden zullen aan objectieve normen gebonden dienen te zijn. Het antwoord op de vraag of deze voorwaarden al dan niet stringente beperkingen dienen te bevatten, zal naar 's Raads mening afhangen van het antwoord op een andere vraag, nl. of het mogelijk is op een globale wijze het risico van autoselectie uit te sluiten.

Met betrekking tot het vraagstuk van de autoselectie zouden naar het oordeel van de S.E.R. twee wegen kunnen worden ingeslagen.

a. De zelfselectie wordt – als uitvloeisel van de vrijwilligheid van de voortzetting – in beginsel aanvaard; m.a.w. de regeling gaat ervan uit, dat slechts de gehuwden vrijwillig hun A.W.W.-verzekering zullen voortzetten. De financiële consequenties van de zelfselectie zullen dan moeten worden ondergaan, hetgeen naar 's Raads oordeel zou kunnen geschieden door de premie te verhogen met een opslag, waarin tot uitdrukking komt de verhouding tussen het totaal aantal verzekerden krachtens de A.W.W. en het aantal verzekerde gehuwde mannen. De premie voor de vrijwillige voortzetting zou dan – aldus de Raad – ongeveer het dubbele moeten bedragen van de premie voor de verplichte verzekering.

Deze benadering geeft – aldus de S.E.R. in zijn advies – het voordeel, dat de mogelijkheid tot voortzetting waarschijnlijk slechts aan enkele globale voorwaarden gebonden zou behoeven te worden.

b. Vervolgens heeft de S.E.R. aandacht geschonken aan de koppeling van de vrijwillige voortzetting van de A.O.W.- en de A.W.W.-verzekering. Door deze slechts gezamenlijk mogelijk te maken zou – zo verwachtte de S.E.R. – de zelfselectie in belangrijke mate worden beperkt. De Raad achtte het niet waarschijnlijk, dat deze koppeling ertoe zal leiden, dat ongehuwden in belangrijke mate besluiten ook van de vrij-

¹⁾ Nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden.

willige voortzetting van de A.O.W.-verzekering af te zien. De overgrote meerderheid van degenen, wier verzekering vrijwillig wordt voortgezet, zijn werknemers. De aandrang tot het openen van de mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting is o.m. afkomstig van de werkgevers van deze categorieën, wier aanvullende pensioenvoorzieningen met toekomstige A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen rekening houden. Het lijkt - aldus de Raad - waarschijnlijk, dat deze ondernemingen, gezien het voordeel van een uniforme gedragslijn voor alle werknemers, er geen bezwaar tegen zullen hebben voor de uit te zenden ongetrouwde werknemers de A.W.W.-verzekering te continueren.

Een voordeel van deze oplossing is - zo merkte de S.E.R. in zijn advies op - dat zij in belangrijke mate zou kunnen aansluiten bij de reeds thans bestaande mogelijkheid de A.O.W.-verzekering voort te zetten.

Ten behoeve van degenen, die thans reeds de A.O.W.-verzekering vrijwillig voortzetten, zou naar 's Raads mening een overgangsregeling overweging verdienen in die zin, dat deze categorie personen in de gelegenheid gesteld zou kunnen worden - binnen een nader te bepalen termijn - een keuze te maken tussen voortzetting van uitsluitend de vrijwillige A.O.W.-verzekering en het tevens ook aangaan van de vrijwillige A.W.W.-verzekering.

De Raad concludeerde tenslotte, dat de beide oplossingen aanvaardbaar zijn en de voor- en nadelen aan de beide oplossingen verbonden vanuit sociaal-politiek gezichtspunt zo weinig uiteenlopen, dat uitsluitend op grond hiervan de keuze weinig relevant voorkomt. De S.E.R. gaf derhalve de ondergetekende in overweging de beide oplossingen op hun technische merites door de Sociale Verzekeringsraad te doen onderzoeken en de keuze door het resultaat van dit onderzoek te doen bepalen.

3. S.V.R.-advies

Overeenkomstig de suggestie van de S.E.R. heeft de ondergetekende daarna bij schrijven dd. 9 januari 1968 de Sociale Verzekeringsraad (S.V.R.) verzocht de beide oplossingen nader op hun technische merites te onderzoeken. Bij schrijven van 2 oktober 1968 heeft de S.V.R. zijn advies ter zake uitgebracht ¹⁾.

Blijkens dat advies heeft de S.V.R. het wenselijk geacht om alvorens tot advisering over te gaan de uitvoeringsorganen van de A.W.W. te horen. Daartoe heeft de S.V.R. de onderwerpelijke aangelegenheid om praeadvies voorgelegd aan de Overlegcommissie-A.O.W./A.W.W. van de Sociale Verzekeringsbank en de Vereniging van Raden van Arbeid. Met dit praeadvies ¹⁾ heeft de S.V.R. zich blijkens zijn advies kunnen verenigen. Voor zover dit voor het onderhavige wetsontwerp van belang is, wordt op de inhoud van het S.V.R.-advies in het hiernavolgende puntsgewijs nader ingegaan.

4. Wenselijkheid van een regeling inzake vrijwillige premiebetaling A.W.W.

Voor wat betreft de wenselijkheid van een regeling inzake vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.W.W. heeft de S.V.R. een zeer positief standpunt ingenomen. Behalve voor de personen, door de S.E.R. genoemd, die beroepshalve tijdelijk door Nederlandse ondernemingen en instellingen naar het buitenland worden uitgezonden, kan een regeling inzake vrijwillige premiebetaling A.W.W. - aldus de S.V.R. - ook van betekenis zijn voor gehuwden, die voornemens zijn Nederland blijvend te verlaten.

Gezien de adviezen ter zake van de S.E.R. en de S.V.R. is de ondergetekende voornemens de totstandkoming van een algemene maatregel van bestuur inzake de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.W.W. te bevorderen. Zoals uit hetgeen verder in deze memorie zal blijken, zijn daartoe echter nog enige wetswijzigingen wenselijk, die in het onderwerpelijke ontwerp van wet zijn vervat.

¹⁾ Nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden.

5. Geen beperkingen ten aanzien van de toetreding tot de vrijwillige premiebetaling A.W.W.

Voor wat betreft de toetreding tot de vrijwillige premiebetaling zou de S.V.R. geen beperkingen inzake nationaliteit willen stellen.

Wanneer slechts Nederlanders tot de vrijwillige premiebetaling zouden worden toegelaten, dan zou dat - aldus de S.V.R. - in strijd zijn met de internationale verdragen en overeenkomsten. Voorts heeft de S.V.R. erop gewezen, dat ook de deelneming aan de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. niet beperkt is tot Nederlanders.

Ook andere beperkingen - b.v. voor de toelating een zekere binding met Nederland te eisen dan wel voor het recht op uitkering een bepaalde verzekeringsduur te stellen - heeft de S.V.R., gezien het risico-karakter van de A.W.W. van de hand gewezen. Ook de ondergetekende is van mening, dat het de voorkeur verdient van beperkende voorwaarden voor de toetreding tot de vrijwillige premiebetaling af te zien.

6. Koppeling van de vrijwillige premiebetaling A.W.W. aan die van de A.O.W.

Voor wat betreft het vraagstuk van het al dan niet koppelen van de vrijwillige A.W.W.-verzekering aan de vrijwillige A.O.W.-verzekering heeft de S.V.R. met verwijzing naar het eerdergenoemde praeadvies de argumenten pro en contra zeer kort als volgt samengevat.

Argumenten voor het niet koppelen

- de A.O.W. en de A.W.W. zijn los van elkaar staande wetten;
- koppelen is in strijd met de vrijwilligheid;
- de vrijwillige A.O.W.-verzekering kent de mogelijkheid van inkoop van vroegere perioden, waarover men niet verzekerd was. Voor een opbouwverzekering als de A.O.W. is dit logisch; voor een risico-verzekering als de A.W.W. is dit zinloos;
- er zijn personen, die thans reeds de A.O.W.-verzekering alleen vrijwillig voortzetten en veelal geen behoefte zullen hebben aan een vrijwillige A.W.W.-verzekering.

Argumenten voor het wel koppelen

- A.O.W. en A.W.W. vormen elkaars complement;
- de solidariteitsgedachte die aan de A.W.W. ten grondslag ligt; (bedoeld wordt hiermede dat bij de verplichte verzekering ingevolge de A.W.W. ook de ongetrouwde ingezetenen meebetalen aan de dekking van het risico voor gehuwden en naar hetzelfde premiebedrag als de gehuwden. Zou men van de gehuwde niet-ingezetenen eisen, dat zij voor een vrijwillige verzekering dubbel betalen, omdat de ongetrouwden daaraan niet deelnemen, dan is dit in strijd met de solidariteitsgedachte van de A.W.W.);
- bij een niet koppelen met de vrijwillige A.O.W.-verzekering is het te eenvoudig om ervan uit te gaan, dat de premie voor de vrijwillige A.W.W.-verzekering tweemaal zo hoog zou zijn als voor de verplichte A.W.W.-verzekering. Er zou een veel meer gedifferentieerde premie nodig zijn verband houdende met allerlei levensomstandigheden van de betrokken personen (o.a. leeftijdsverschillen);
- bij niet koppeling met de vrijwillige A.O.W.-verzekering zal dubbele registratie van de verzekerden nodig zijn;
- voor de werkgevers, die personen naar het buitenland uitzenden (meestentijds gehuwden), is een uniforme regeling voor wat betreft de premiebetaling voor deze personen, die bij beide wetten belang hebben administratief aantrekkelijk.

Bovenstaande overwegingen hebben de S.V.R. tot de conclusie geleid, dat de methode van koppeling van de vrijwillige A.O.W.- en de vrijwillige A.W.W.-verzekering de voorkeur verdient, omdat dit in de praktijk van de uitvoering vanwege de uniformiteit gemakkelijker hanteerbaar is.

De ondergetekende kan met deze conclusie instemmen.

7. Definitieve regeling

Met het vorenstaande is reeds in grote lijnen aangegeven, welke definitieve regeling inzake de vrijwillige premiebetaling de ondergetekende voor de toekomst in beginsel voor ogen staat. Ieder, ongeacht zijn nationaliteit, wiens verplichte verzekering ingevolge de A.O.W. en de A.W.W. eindigt – dit vindt meestal plaats door vertrek uit Nederland – zal in de gelegenheid zijn de beide verzekeringen, onderling gekoppeld, vrijwillig voort te zetten.

Aan het beginsel van de koppeling van de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. en de A.W.W. kan echter naar de mening van de ondergetekende niet in alle opzichten worden vastgehouden.

In dit verband zij erop gewezen, dat b.v. de A.O.W., anders dan de A.W.W., behalve de mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting van de premiebetaling, ook nog kent de vrijwillige premiebetaling over verstreken perioden, waarover men niet verzekerd is geweest, de zgn. inkoop. Kan een dergelijke inkoop nog zin hebben in het kader van een opbouwverzekering als de A.O.W. is, in het kader van de A.W.W., die een risicoverzekering inhoudt, zou de „inkoop” niet passen. Over de verstreken niet-verzekerde perioden heeft de betrokkene immers zelf het overlijdensrisico gedragen.

8. Overgangsmaatregelen

Zoals uit het navolgende zal blijken, kan met het treffen van een definitieve regeling inzake vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W. niet worden volstaan, doch is het uit billijkheidsoverwegingen wenselijk verscheidene overgangsmaatregelen van zeer uiteenlopende aard te treffen ten aanzien van verschillende groepen van personen.

Het gaat hier om overgangsmaatregelen, die in hoofdlijnen als volgt kunnen worden onderscheiden:

I. maatregelen ten aanzien van een drietal groepen van nog in leven zijnde personen, die in het verleden niet de mogelijkheid tot premiebetaling ingevolge de A.W.W. hadden;

II. maatregelen ten aanzien van weduwen, wier echtgenoot op of na 1 oktober 1959 – de datum van inwerkingtreding van de A.W.W. – doch vóór het in werking treden van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. als ingevolge de A.W.W. niet-verzekerde is overleden.

III. maatregelen ten aanzien van de weduwen, wier echtgenoot als niet-verzekerde ingevolge de A.W.W. overlijdt binnen een bepaalde tijd na het in werking treden van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W.

Ad I.a. Het komt de ondergetekende redelijk voor aan de categorie van personen, die reeds bij de inwerkingtreding van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. de A.O.W.-verzekering vrijwillig voortzetten, binnen een bepaalde termijn de keuze te laten of zij ook tot de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.W.W. willen toetreden.

Zowel in het S.E.R.-advies als in het S.V.R.-advies is een dergelijke keuzemogelijkheid bepleit. Om dit te kunnen realiseren zal voor de bedoelde categorie een uitzondering moeten worden gemaakt op het beginsel van de verplichte koppeling van de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. en de A.W.W.

b. Zoals uit het vorenstaande is gebleken, ligt het in het voornemen geweest verzekerden – evenals bij de A.O.W. – de mogelijkheid te bieden de verzekering ingevolge de A.W.W. vrijwillig voort te zetten. Evenwel kent de A.O.W. een uitbreiding van deze regeling, die de A.W.W. thans niet heeft.

In artikel 35 van de A.O.W. is nl. met een gewezen verzekerde gelijkgesteld degene, die vóór 1 januari 1957 – de datum van inwerkingtreding van de A.O.W. – en ná het bereiken van de leeftijd van 15 jaar binnen het Rijk heeft gewoond, doch op 1 januari 1957 niet meer binnen het Rijk woonde. Ook deze personen konden derhalve – alhoewel zij nimmer verplicht verzekerd ingevolge de A.O.W. waren geweest – vrijwillig de A.O.W.-verzekering „voortzetten”. De bedoeling van deze be-

paling was om in het algemeen ook diegenen in de gelegenheid te stellen gebruik te maken van de vrijwillige premiebetaling, die daartoe bevoegd zouden zijn geweest, ware de A.O.W. eerder in werking getreden.

De S.V.R. heeft zich in zijn advies uitgesproken voor de opnemings van een soortgelijke gelijkstelling met gewezen verzekerden in artikel 47 van de A.W.W. voor diegenen, die reeds vóór 1 oktober 1959 – de datum van inwerkingtreding van de A.W.W. – naar het buitenland zijn vertrokken.

De ondergetekende stemt gaarne met deze suggestie in, te meer omdat – zoals de S.V.R. terecht in zijn advies opmerkt – bij het ontbreken van een dergelijke bepaling van een koppeling van de premiebetaling ingevolge de A.O.W. en de A.W.W. geen sprake zou kunnen zijn.

c. Voorts is door de S.V.R. gepleit voor een „generaal-pardon” voor de toetreding tot de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. De bevoegdheid om tot de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. toe te treden bestaat in het algemeen slechts gedurende een jaar – wanneer het voortzetting betreft – na het einde van de verplichte verzekering en – wanneer het inkoop betreft – na de aanvang van de verplichte verzekering. Voor degenen, die niet binnen de voor hen geldende termijn tot aanmelding waren overgegaan is de termijn, ter gelegenheid van bijzondere omstandigheden, herhaaldelijk verlengd.

De S.V.R. heeft ervoor gepleit opnieuw tot een verlenging van die termijn tot aanmelding tot de vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W. over te gaan, wanneer zich de nieuwe situatie gaat voordoen, dat ook – en in samenhang met de A.O.W. – vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.W.W. mogelijk wordt. Het kan – aldus de S.V.R. – voor bepaalde personen, die de aanmeldingstermijn voor de vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W. hadden laten verstrijken, nl. alsnog aantrekkelijk worden vrijwillig de premiebetaling ingevolge de A.O.W. voort te zetten, omdat zij nu tegelijkertijd de verzekering ingevolge de A.W.W. vrijwillig kunnen voortzetten.

De ondergetekende heeft tegen een dergelijke nieuwe verlenging van de aanmeldingstermijn voor de vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W. geen bezwaar. Deze verlenging zal dan zowel voor de vrijwillige voortzetting als voor de „inkoop” gelden.

Bovendien acht de ondergetekende het wenselijk deze verlenging van de termijn ook te doen gelden voor diegenen, die intussen de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt. Wanneer allen beneden de leeftijd van 65 jaar, die de bevoegdheid hadden tot vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W., doch daarvan binnen de gestelde termijn geen gebruik hebben gemaakt, alsnog in de gelegenheid zullen worden gesteld vrijwillig premie voor de A.O.W. te betalen, acht de ondergetekende het redelijk ook de boven-65-jarigen, die van de hun destijds toekomstige bevoegdheid tot vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. geen gebruik hebben gemaakt, alsnog gedurende enige tijd de gelegenheid te geven vrijwillig A.O.W.-premie te betalen over tijdvakken, gelegen vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, waarover zij niet verplicht verzekerd waren. Dit kan echter, waar de bevoegdheid tot vrijwillige premiebetaling ingevolge artikel 35 van de A.O.W. thans eindigt bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, slechts worden gerealiseerd door middel van wijziging van dat artikel.

Ad II. Een belangrijke vraag is of in het kader van een overgangsregeling bijzondere maatregelen wenselijk zijn ten aanzien van weduwen, wier echtgenoot op of na de inwerkingtreding van de A.W.W. – op 1 oktober 1959 – doch vóór de inwerkingtreding van de regeling inzake vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W. is overleden en die ten tijde van zijn overlijden niet verzekerd was ingevolge die wet.

Aan dit punt heeft de S.V.R. bijzondere aandacht geschonken. De Raad erkent dat het op zich zelf vreemd is en in strijd met de verzekeringsgedachte om een risico te dekken nadat dit risico zich reeds heeft gerealiseerd. Hiervan uitgaande zou men – aldus de S.V.R. – het standpunt kunnen innemen, dat ter zake geen voorziening dient te worden getroffen.

Het andere uiterste is – zo betoogde de S.V.R. – dat men een zeer ruime voorziening treft en *alle* weduwen van personen, die sedert 1 oktober 1959 in het buitenland zijn overleden, recht geeft op een uitkering ingevolge de A.W.W., onverschillig of zij al dan niet reeds vrijwillig verzekerd waren voor de A.O.W. De S.V.R. achtte deze oplossing te royaal. Ook de ondergetekende is deze mening toegedaan. Het zou immers betekenen, dat uitgegaan wordt van de veronderstelling, dat ieder, die Nederland verliet, vanzelfsprekend zijn A.W.W.-verzekering zou hebben voortgezet, zonder dat daarbij enige beperking zou worden aangebracht. Voor dit vraagstuk zal een aanvaardbare tussen-oplossing gevonden moeten worden.

De S.V.R. heeft als zijn mening uitgesproken, dat ten deze de in het eerdergenoemde praeadvies gegeven oplossing de meest aanvaardbare is, nl. alleen die weduwen, wier echtgenoot tussen 30 september 1959 en de inwerkingtreding van de regeling inzake vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W., als niet-verzekerde ingevolge die wet is overleden, het recht op A.W.W.-pensioen te verlenen, wier echtgenoot op de datum van overlijden vrijwillig verzekerd was ingevolge de A.O.W. Deze voorwaarde wordt dan gezien in het licht van de veronderstelling, dat deze mannen ook wel de A.W.W.-verzekering vrijwillig voortgezet hadden, zo dit mogelijk was geweest. Dat het weduwenpensioen dan ook in het buitenland uitbetaald zou moeten worden, acht de S.V.R. geen bezwaar.

Tegen deze tussenvorm heeft de ondergetekende echter nog wel enige bedenkingen. In eerste instantie lijkt de conclusie wel juist, dat degenen, die vrijwillig hun A.O.W.-verzekering hebben voortgezet, in de meeste gevallen ook interesse getoond zouden hebben voor een vrijwillige voortzetting van de A.W.W.-verzekering, ware dit mogelijk geweest.

Maar zou daarmee de groep worden afgerond, dan zou naar de mening van de ondergetekende wel onrecht worden aangedaan aan degenen, die nu juist voor hun vertrek naar het buitenland de meeste interesse toonden voor een voortzetting van de A.W.W.-verzekering en die het niet zo zeer van belang achten hun eigen A.O.W.-verzekering voort te zetten. De S.V.R. noemt dit bezwaar wel, maar gaat er naar de ondergetekende meent, toch te licht aan voorbij. In het meergenoemde praeadvies is nl. *expressis verbis* gesteld, dat in een aantal gevallen in het verleden geen gebruik is gemaakt van de mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting van de A.O.W.-verzekering in het buitenland (omdat men minder zwaar tilt aan een betrekkelijk geringe korting op het A.O.W.-pensioen in de toekomst), maar dat men zich wel vrijwillig zou hebben verzekerd, indien dit ook de A.W.W.-verzekering zou hebben omvat.

Een ander bezwaar tegen de door de S.V.R. gekozen tussenvorm is, dat daardoor geen voorziening mogelijk wordt voor de weduwen, wier echtgenoot in het buitenland overleed tussen 1 oktober 1959 en 12 maart 1961. Op laatstgenoemde datum trad nl. eerst het besluit in werking inzake vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. (Koninklijk besluit van 24 februari 1961, *Stb.* 56). Deze belanghebbenden konden derhalve uiteraard de A.O.W.-verzekering niet vrijwillig voortzetten.

Het resultaat van deze tussenvorm zal ongetwijfeld zijn, dat er een ongemotiveerde discriminatie zal ontstaan tussen vrouwen, wier overleden echtgenoot „toevallig” wel of niet vrijwillig verzekerd was ingevolge de A.O.W. of dit niet kon zijn.

Er valt naar het oordeel van de ondergetekende niet te ontkomen aan het zoeken naar een andere tussen-oplossing. Daarbij zal moeten worden uitgegaan van de gedachte, dat er weduwen zijn, die het nadeel ondervinden van de omstandigheid, dat eerst *nu* tot de bevordering van de totstandkoming van een algemene regeling zal worden overgegaan.

Zij zijn met andere woorden te vergelijken met de weduwen, die reeds weduwen waren toen de A.W.W. in werking trad. Ook deze weduwen zouden de nadelige gevolgen hebben ondervonden van de toevallige datum van inwerkingtreding van de A.W.W. op 1 oktober 1959 als niet een voor alle toen reeds weduwe zijnde vrouwen een gelijkkelijk geldende overgangsregeling in de wet was opgenomen. De desbetreffende overgangsregeling, vervat in de artikelen 55 e.v. van de A.W.W.,

komt in grote lijnen hierop neer, dat de weduwen, wier echtgenoot was overleden vóór 1 oktober 1959, van 1 oktober 1959 af recht kregen op weduwenpensioen, zo zij dat recht ook hadden gehad, wanneer de A.W.W. eerder in werking was getreden. Evenwel werden op dit overgangsrecht op pensioen enige beperkingen aangebracht in die zin, dat voor het recht op bedoeld pensioen een bepaalde binding met Nederland werd geëist. Als voorwaarden werden gesteld:

- a. de betrokkene dient Nederlander te zijn;
- b. de betrokkene moet binnen het Rijk wonen;
- c. de betrokkene moet:

1°. hetzij van 1 januari 1959 tot 1 oktober 1959 in Nederland hebben gewoond;

2°. hetzij van 1 oktober 1953 af gedurende – al dan niet onafgebroken – zes jaren in Nederland, Suriname of de Nederlandse Antillen hebben gewoond.

Naar de mening van de ondergetekende lijkt het gezien het vorenstaande veeleer voor de hand te liggen een tussen-oplossing voor de weduwen, wier echtgenoot op of na 1 oktober 1959, doch vóór het in werking treden van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. als niet-verzekerde ingevolge de A.W.W. is overleden, te zoeken in aansluiting aan de voren omschreven overgangsregeling, die destijds werd getroffen voor de weduwen, wier echtgenoot vóór 1 oktober 1959 was overleden.

De ondergetekende zou derhalve aan de weduwen, wier echtgenoot op of na 1 oktober 1959, doch vóór de datum van inwerkingtreding van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. als niet-verzekerde ingevolge de A.W.W. is overleden, met ingang van laatstbedoelde datum alsnog recht op weduwenpensioen willen verlenen, indien zij dat zouden hebben gehad, zo de regeling inzake vrijwillige premiebetaling eerder in werking was getreden en van die regeling gebruik was gemaakt, echter met dien verstande, dat analoge beperkende voorwaarden worden gesteld als indertijd werden opgenomen in de overgangsregeling bij de invoering van de A.W.W.

In verband hiermede zullen derhalve de voordelen op grond van de nieuwe overgangsregeling aan beperkingen dienen te worden gebonden.

In de eerste plaats ligt het in de rede in het algemeen die weduwen rechten aan de overgangsregeling te doen ontlenen, wier overleden echtgenoot *bevoegd* zou zijn geweest vrijwillig premie te betalen ingevolge de A.W.W., ware die regeling eerder in werking getreden.

Voorts zou de ondergetekende het genot van de overgangsvoordelen – evenals ten aanzien van de overgangsrechten voor de weduwe, wier echtgenoot vóór 1 oktober 1959 overleden was, is geschied – beperkt willen houden tot de weduwen, die geacht kunnen worden een zekere binding met Nederland te hebben. Voorgesteld wordt derhalve om geheel analoog aan de overgangsregeling voor vrouwen die weduwe werden vóór 1 oktober 1959, de voordelen van de nieuwe overgangsregeling te binden aan de volgende voorwaarden:

De betrokkene moet:

- a. Nederlander zijn;
- b. binnen het Rijk wonen;

c. 1°. hetzij gedurende het jaar voorafgaande aan de inwerkingtreding van de onderhavige overgangsregeling binnen het Rijk hebben gewoond;

2°. hetzij sedert de dag, gelegen zes jaar vóór het in werking treden van de onderhavige overgangsregeling, gedurende zes jaar – al dan niet onafgebroken – binnen het Rijk, Suriname of de Nederlandse Antillen hebben gewoond.

In het vorenstaande is slechts de overgangsregeling met betrekking tot de weduwen besproken. Uiteraard dient een dergelijke overgangsregeling ook te gelden voor de wezen, wier langstlevende ouder op of na 1 oktober 1959, doch vóór het in

werking treden van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. als niet-verzekerde ingevolge de A.W.W. was overleden. In het wetsontwerp is ook hierin voorzien.

Ad III. Ingevolge het meergenoemd Koninklijk besluit van 24 februari 1961 (*Stb.* 56) bestaat de bevoegdheid tot vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. o.a. slechts, indien daarvan binnen een jaar na het einde van de verplichte verzekering gebruik wordt gemaakt. De ondergetekende is voornemens ten aanzien van de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.W.W. een analoge regeling te bevorderen. Evenwel is het in de praktijk van de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. wel gebleken, dat degenen, die in het buitenland woonden en die gebruik wilden maken van de bevoegdheid vrijwillig premie te betalen, dit in de meeste gevallen niet direct bij de totstandkoming van de vrijwillige premiebetalingsregeling hebben gedaan.

Dit was niet het gevolg van een aan de betrokkenen te wijten verzuim. Veelal was daarvan de oorzaak, dat een regeling, die tot stand gekomen is, eerst enige tijd daarna in het buitenland bekend wordt, ondanks alle pogingen aan de nieuwe regeling zo ruim mogelijke bekendheid te geven. De ondergetekende moge in dit verband wijzen op zijn, mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken gegeven antwoord dd. 26 juni 1968 op schriftelijke vragen ter zake op 11 juni 1968 door het Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de heer Joekes gesteld (Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, Zitting 1967-1968, blz. 1539).

Om bij de invoering van de nieuwe regeling inzake vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W. enigszins aan soortgelijke moeilijkheden tegemoet te komen, heeft de ondergetekende gemeend voor de nagelaten betrekkingen van diegenen, die bevoegd waren tot vrijwillige premiebetaling doch daarvan nog geen gebruik hebben gemaakt en binnen een bepaalde tijd na de inwerkingtreding van de vrijwillige premiebetalingsregeling ingevolge de A.W.W. als niet-verzekerde ingevolge die wet is overleden, een overgangsregeling op te nemen. Hiervoor bestaat naar zijn mening temeer aanleiding omdat zonder een dergelijke overgangsregeling – meestal buiten de schuld van de betrokkene om – een schrille tegenstelling zou gaan ontstaan tussen vrouwen, wier echtgenoot vóór de inwerkingtreding van de regeling inzake vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W. is overleden en vrouwen, wier echtgenoot kort daarna is overleden. De eerste categorie zal immers in het algemeen uitzicht op weduwnpensioen kunnen hebben, de laatste categorie zou zonder nadere voorzieningen nimmer aanspraken aan de A.W.W. kunnen ontlenen.

Deze overgangsregeling, die is voorgesteld in artikel III van het wetsontwerp, zal nadere uitwerking behoeven bij algemene maatregel van bestuur. Vooralsnog gaan de gedachten van de ondergetekende ten aanzien van deze overgangsregeling uit naar het verlenen van recht op pensioen – uiteraard indien aan de algemeen daaraan gestelde voorwaarden is voldaan – wanneer de nabestaanden het bedrag aan vrijwillige premie hebben voldaan, dat de overledene verschuldigd zou zijn geweest, zo hij tot de datum van inwerkingtreding van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. aan de vrijwillige premiebetaling ingevolge de A.O.W. en daarna tot zijn overlijden aan de vrijwillige premiebetaling ingevolge en de A.O.W. en de A.W.W. had deelgenomen.

Tenslotte moge de ondergetekende nog opmerken, dat het uiteraard in het voornemen ligt tevens ten aanzien van de wezen, wier langstlevende ouder als niet-verzekerde ingevolge de A.W.W. komt te overlijden binnen een bepaalde tijd na de inwerkingtreding van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. een soortgelijke overgangsregeling te treffen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I

Artikel 35, eerste lid. Het huidige eerste lid van artikel 35 van de A.O.W. bevat o.m. een bepaling, dat personen van 65 jaar en ouder geen gebruik kunnen maken van de bevoegdheid

tot vrijwillige premiebetaling. Voor zover dit betrekking heeft op perioden, liggende na het 65ste jaar, is dit vanzelfsprekend, omdat de premiebetaling ingevolge de A.O.W. loopt van het 15de tot het 65ste jaar. Zo dus ook de vrijwillige premiebetaling.

Zoals reeds in het algemeen deel dezer memorie onder punt 8, onder I, c, werd vermeld, acht de ondergetekende het in het kader van het „generaal pardon” gewenst om ook 65-jarigen en ouderen alsnog gedurende enige tijd de gelegenheid te geven vrijwillig premie ingevolge de A.O.W. te betalen over tijdvakken, gelegen vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd, waarover zij niet verzekerd waren.

Om dit mogelijk te maken is in het nieuw voorgestelde eerste lid van artikel 35 de uitdrukkelijke beperking tot beneden-65-jarigen niet meer opgenomen. In verband hiermede dient dan wel de periode te worden afgebakend, waarbinnen men over bepaalde tijdvakken tot premiebetaling bevoegd is. Bedoelde tijdvakken dienen derhalve te liggen na het bereiken van de leeftijd van 15 jaar, doch vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar. Ook deze wijziging is in het eerste lid aangebracht.

Artikel 35, tweede lid. Zoals reeds blijkt uit het algemeen deel van deze memorie, zal de vrijwillige voortzetting van de premiebetaling ingevolge de A.W.W. gekoppeld worden aan die ingevolge de A.O.W. Het zal in beginsel derhalve niet mogelijk zijn om alleen de A.W.W.-verzekering of alleen de A.O.W.-verzekering vrijwillig voort te zetten. In verband hiermede komt het de ondergetekende gewenst voor deze koppeling voor alle nieuwe gevallen van vrijwillige voortzetting der premiebetaling imperatief in de wet neer te leggen, hetgeen is voorgesteld in de eerste volzin van het nieuwe tweede lid van artikel 35. Evenwel dient deze koppeling niet van toepassing te zijn ten aanzien van bepaalde overgangsgroepen.

In het algemeen deel dezer memorie is reeds de wenselijkheid uiteengezet om in de gevallen, waarin reeds vrijwillig de A.O.W.-verzekering was voortgezet, de betrokkenen de keuze te laten of zij al dan niet aan hun vrijwillige A.O.W.-verzekering de vrijwillige A.W.W.-verzekering willen binden.

Voorts zullen degenen, die gebruik zullen maken van het „generaal pardon”, over de periode liggende vóór het in werking treden van de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 47, eerste lid, van de A.W.W., waarover zij niet ingevolge de A.O.W. en de A.W.W. verzekerd waren, slechts de verschuldigde A.O.W.-premie behoeven te betalen, terwijl zij eerst van dat tijdstip af de gekoppelde A.O.W.- en A.W.W.-premie gaan betalen.

Tenslotte zal ook in gevallen van inkoop geen koppeling worden toegepast, aangezien de betrokkenen over de achterliggende perioden zelf reeds het overlijdensrisico hebben gedragen. Voor deze gevallen dient de wettelijke basis voor de koppeling facultatief te worden gesteld. De tweede volzin van het nieuwe tweede lid van artikel 35 strekt hiertoe.

Artikel 35, derde en vierde lid. Op grond van het huidige tweede lid van artikel 35 wordt degene, die van zijn bevoegdheid tot premiebetaling gebruik heeft gemaakt – dus eerst daadwerkelijk premie heeft betaald – als verzekerde beschouwd en wel over die tijdvakken, waarover de premie is betaald. Zonder nadere voorziening zou degene, die zich voor de vrijwillige verzekering had aangemeld, doch zou overlijden, vóórdat hij van de S.V.B. bericht heeft ontvangen, dat hij tot die vrijwillige verzekering is toegelaten en derhalve geen premie heeft kunnen betalen, ten tijde van zijn overlijden niet als verzekerde worden beschouwd.

Het voorgestelde in artikel 35, derde lid, heeft ten doel de mogelijkheid te openen om bij algemene maatregel van bestuur te bepalen, dat in die gevallen een ander – b.v. de weduwe – alsnog de premie betaalt. Door het voorgestelde in het nieuwe vierde lid wordt met deze „premiebetaling door een ander” bereikt, dat de betrokkene ten tijde van zijn overlijden als verzekerde wordt beschouwd. Bedoelde voorziening is vooral van betekenis voor de algemene weduwen- en wezenverzekering, omdat het al dan niet recht hebben op een weduwen- of we-

zenpensioen afhankelijk is van het feit of de overledene ten tijde van zijn overlijden verzekerd was ingevolge de A.W.W. Dit geldt uiteraard in veel mindere mate voor de A.O.W.-verzekering, aangezien dit een opbouwverzekering is en door het niet verzekerd zijn over een bepaalde periode hoogstens enkele procenten op het pensioen van de weduwe zouden kunnen worden gekort. Aangezien beide verzekeringen evenwel aan elkaar gekoppeld worden, dienen ook voor beide wetten dezelfde bepalingen ten aanzien van verzekeringsduur te gelden. In verband hiermede dient de onderhavige bepaling, voorgesteld in het vierde lid, ook in de A.O.W. te worden opgenomen.

Artikel II

Onderdeel A. Voor de toelichting op het nieuw voorgestelde artikel 47 moge worden verwezen naar punt 8, onder I.b, van het algemeen deel dezer memorie en naar de toelichting op artikel I.

Onderdeel B. Algemene opmerkingen. Zoals in punt 8, ad II, van het algemeen deel dezer memorie reeds werd opgemerkt, zou de ondergetekende de weduwen en wezen, wier overleden echtgenoot resp. ouders, in het algemeen *bevoegd* zouden zijn geweest vrijwillig premie te betalen ingevolge de A.W.W., ware die regeling eerder in werking getreden, onder bepaalde voorwaarden recht op A.W.W.-uitkering willen verlenen. In de nieuw voorgestelde artikelen 58a tot en met 58d is daartoe een overgangsregeling getroffen, welke grote gelijkenis vertoont met de in de artikelen 55 tot en met 58 vervatte overgangsregeling voor de bij de invoering van de A.W.W. — op 1 oktober 1959 — aanwezige weduwen en wezen.

In de artikelen 58a tot en met 58c is echter — anders dan in de artikelen 55 e.v. — als voorwaarde gesteld, dat de overledene na het bereiken van de 15-jarige, doch vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd hier te lande moet hebben gewoond. Immers slechts degenen, die aan deze voorwaarde voldoen, zouden in het algemeen bevoegd zijn geweest aan de vrijwillige premiebelastingregeling van de A.W.W. deel te nemen, zo die regeling eerder in werking was getreden. Voorts is in het algemeen deel reeds uiteengezet, dat de ondergetekende het gewent acht, dat met betrekking tot de overgangsvoordelen — evenals dit ten aanzien van de overgangsrechten voor de weduwen, wier echtgenoot vóór 1 oktober 1959 is overleden, is geschied — bepaalde eisen inzake nationaliteit en ingezetenschap aan de weduwen en wezen worden gesteld. Laatstebedoelde eisen zijn vervat in artikel 58d.

Artikel 58a. Dit artikel regelt het recht op weduwenpensioen voor de weduwen, wier echtgenoot als niet-verzekerde is overleden tussen 30 september 1959 en het in werking treden van de onderhavige overgangsregeling.

De criteria voor het recht op uitkering zijn vrijwel gelijk aan die welke in de definitieve verzekeringsregeling (artikel 8) voor het recht op uitkering zijn gesteld.

Slechts ten aanzien van het gestelde in het eerste lid, onder b, sub 1°, is hierop een uitzondering gemaakt. Ingevolge genoemd onderdeel van artikel 8 kan de weduwe van een verzekerde recht op weduwenpensioen doen gelden, indien zij ten tijde van het overlijden van de echtgenoot arbeidsongeschikt is. In dat geval zal zij in het algemeen recht op pensioen behouden, zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt of zij bij de beëindiging van de arbeidsongeschiktheid de 40-jarige leeftijd heeft bereikt. Het komt de ondergetekende voor, dat in het kader van de voorgestelde overgangsregeling de toepassing van dit criterium in vele gevallen op moeilijkheden zou kunnen stuiten omdat *achteraf* niet meer zal kunnen worden uitgemaakt of de weduwe ten tijde van het overlijden van haar echtgenoot reeds arbeidsongeschikt was en die arbeidsongeschiktheid sedertdien onafgebroken in heeft voortgeduurd. In plaats daarvan stelt de overgangsregeling in de onderhavige bepaling als eis, dat de weduwe op de dag van het in werking treden van de overgangsregeling blijvend arbeidsongeschikt dient te zijn.

Volledigheidshalve zij hierbij opgemerkt, dat ook de overgangsregeling voor de op 1 oktober 1959 aanwezige weduwen op dit punt afwijkt van de definitieve regeling. In laatstgenoemde overgangsregeling is nl. als eis gesteld, dat de weduwe op 1 oktober 1959 blijvend arbeidsongeschikt dient te zijn.

Artikel 58b. Dit artikel geeft aan, op welke wijze artikel 13, regelende het recht op tijdelijke weduwenuitkering, dient te worden gelezen met betrekking tot de weduwen op wie de voorgestelde overgangsregeling van toepassing is. De strekking van het eerste en tweede lid stemt overeen met die van de overeenkomstige leden van artikel 13.

Met betrekking tot het voorgestelde derde lid moge het volgende worden opgemerkt.

Gezien het tijdstip van inwerkingtreding van de overgangsregeling zal, ten aanzien van de weduwen, wier echtgenoot vóór het in werking treden van de regeling is overleden, het recht op een in aansluiting aan het overlijden te verlenen tijdelijke weduwenuitkering bij het in werking treden van de overgangsregeling in het algemeen reeds verstreken zijn. Niettemin zullen er zich gevallen voordoen, dat de echtgenoot zo kort vóór de inwerkingtreding van de overgangsregeling is overleden, dat de duur van de uitkering, zo zij in aansluiting op het overlijden van de man zou zijn toegekend, nog niet zou zijn verstreken.

Het derde lid voorziet in deze gevallen in het verlenen van tijdelijke weduwenuitkering over het nog niet verstreken gedeelte van de duur.

Artikel 58c. Door de inhoud van dit artikel kunnen volle wezen, wier langstlevende ouder na het bereiken van de 15-jarige, doch vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd hier te lande heeft gewoond, na 30 september 1959 doch vóór het in werking treden van de overgangsregeling is overleden en ten tijde van het overlijden niet verzekerd was ingevolge de A.W.W., recht op wezenpensioen doen gelden.

Om voor dit pensioen in aanmerking te komen, zullen de wezen echter wel moeten voldoen aan de voorwaarden inzake nationaliteit en ingezetenschap, welke artikel 58d stelt.

Artikel 58d. Dit artikel geeft aan de vereisten inzake nationaliteit en ingezetenschap, waaraan weduwen en wezen moeten voldoen om met toepassing van de overgangsregeling weduwenpensioen, tijdelijke weduwenuitkering of wezenpensioen te kunnen genieten. In punt 8, ad II, van het algemeen deel dezer memorie is hierop reeds nader ingegaan.

Onderdeel C. Zoals reeds is opgemerkt, wordt een overgangsregeling voorgesteld ten aanzien van die weduwen, wier echtgenoot en ten aanzien van die wezen, wier langstlevende ouder na het bereiken van de leeftijd van 15 jaar, doch vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, binnen het Rijk heeft gewoond, na 30 september 1959, doch vóór het in werking treden van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. is overleden en ten tijde van zijn overlijden niet ingevolge deze wet verzekerd was. Deze overgangsregeling houdt in, dat wanneer een dergelijke weduwe of wees aan bepaalde voorwaarden voldoet, zij of hij, mits uiteraard aan de overige in de wet gestelde voorwaarden wordt voldaan, aanspraak kan maken op een A.W.W.-pensioen.

Als gevolg van de uitsluitingsgronden, genoemd in de artikelen 14, eerste lid, onder a en b, en 18, eerste lid, onder a en b, zou het, zonder nadere voorziening, kunnen voorkomen, dat bepaalde weduwen en wezen van een A.W.W.-pensioen verstoken zouden blijven, zonder dat dit, in het kader van het onderhavige wetsontwerp, de bedoeling is.

Deze situaties kunnen, al naar gelang de omstandigheden zich voordoen, van uiteenlopende aard zijn. Een tweetal voorbeelden wil de ondergetekende ter adstructie hieronder uiteenzetten.

1. De voormalige echtgenoot van een weduwe, op wie de vorenbedoelde overgangsbepalingen van toepassing zijn, was vóór 1 oktober 1959 — de datum van inwerkingtreding van de A.W.W. — met zijn gezin naar het buitenland vertrokken en kwam aldaar na enige tijd als niet-verzekerde te overlijden.

De opzet van de onderhavige overgangsregeling is, dat een dergelijke weduwe, wanneer zij aan de gestelde voorwaarden voor het recht op weduwenpensioen en aan die van nationaliteit en woonplaats voldoet, voor een weduwenpensioen in aanmerking komt.

Artikel 14, eerste lid, onder *a*, bepaalt echter, dat geen recht op weduwenpensioen heeft de weduwe, wier echtgenoot vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd nimmer verzekerd is geweest. In dit voorbeeld is de man nooit verzekerd geweest, omdat hij reeds vóór het in werking treden van de A.W.W. naar het buitenland was vertrokken en hij daarna nimmer in de gelegenheid is geweest om zich vrijwillig te verzekeren. Ook in het geval, dat de man *na z'n 65ste jaar* weer naar Nederland zou zijn teruggekeerd en hij hier als verzekerde zou zijn overleden, zou de onderhavige uitsluitingsgrond op zijn weduwe van toepassing zijn. De ondergetekende is echter van mening, dat onder meer in deze gevallen bedoelde uitsluitingsgrond buiten toepassing dient te blijven.

2. Van een in het buitenland wonend echtpaar is de man ernstig ziek. In verband daarmee vertrekt het echtpaar naar Nederland. Niettemin is de verwachting, dat hij binnen een jaar zal overlijden. Het te verwachten feit voltrekt zich en zijn weduwe dient een aanvraag in om weduwenpensioen. Dit weduwenpensioen wordt evenwel op grond van het bepaalde in artikel 14, eerste lid, onder *b*, geweigerd. Geen recht op weduwenpensioen heeft namelijk de weduwe, wier echtgenoot binnen een jaar na de aanvang van zijn verzekering is overleden, indien zijn gezondheidstoestand ten tijde van de aanvang der verzekering zulks redelijkerwijs moest doen verwachten.

Was dit echtpaar echter in het buitenland blijven wonen en was de man aldaar als *niet-verzekerde* overleden, dan zou zijn weduwe in het kader van de onderhavige overgangsregeling, mits zij overigens uiteraard aan de gestelde eisen voor het recht op weduwenpensioen en aan die van nationaliteit en woonplaats voldoet, *wel* voor een weduwenpensioen in aanmerking komen. Dit is uiteraard een onbevredigende situatie, in aanmerking genomen dat de vrouw van het destijds naar Nederland gekomen echtpaar in de meeste gevallen ook wel aan de gestelde eisen van nationaliteit en woonplaats zal voldoen.

Uitgaande van de gedachte, dat de mogelijkheid tot vrijwillige premiebetaling zou hebben bestaan op het moment, dat de onder 1 en 2 bedoelde personen naar het buitenland vertrokken, dan zouden zij de A.W.W.-verzekering vrijwillig

hebben kunnen voortzetten. In het eerste geval zou de man dan vóór zijn 65ste jaar verzekerd zijn geweest, terwijl in het tweede voorbeeld bij een latere terugkeer naar Nederland er geen sprake meer zou zijn van een aanvang van de verzekering, maar gewoon het overgaan van de vrijwillige in de verplichte verzekering. Indien de man dan binnen een jaar zou komen te overlijden en dit bovendien te verwachten was, zou artikel 14, eerste lid, onder *b*, niet meer kunnen worden toegepast, omdat hij weliswaar is overleden binnen een jaar na zijn terugkeer in Nederland, maar niet binnen een jaar na de aanvang van zijn verzekering.

Het nieuw voorgestelde derde lid van artikel 59 strekt er toe deze en soortgelijke onbevredigende situaties te voorkomen door het treffen van aanvullende maatregelen bij algemene maatregel van bestuur.

Onderdeel D. Het nieuw voorgestelde artikel 60 maakt het mogelijk bij algemene maatregel van bestuur niet-Nederlanders met Nederlanders en wonen buiten het Rijk met wonen binnen het Rijk ook gelijk te stellen in de gevallen, waarin artikel 58d Nederlanderschap en een bepaalde periode van ingezetenschap als voorwaarden stelt voor het genieten van de voordelen, welke uit de voorgestelde overgangsregeling voortvloeien.

Artikel III

In dit artikel is de mogelijkheid geopend om bij algemene maatregel van bestuur regelen te treffen ten aanzien van de weduwen en wezen, wier echtgenoot resp. langstlevende ouder als niet-verzekerde ingevolge de A.W.W. overlijdt binnen een bepaalde termijn na het in werking treden van de overgangsregeling.

Na hetgeen hieromtrent in het algemeen deel dezer memorie onder punt 8, ad III, is vermeld, behoeft dit artikel geen nadere toelichting.

Artikelen IV en V

Deze artikelen spreken voor zichzelf en behoeven geen nadere toelichting.

*De Minister van Sociale Zaken
en Volksgezondheid,
B. ROOLVINK.*